

Chagasteger

Mellom 16 og 18 millioner mennesker i Latin-Amerika og USA lider av Chagas' sykdom. Vektorene som overfører sykdommen har ikke hatt noe norsk navn.

Chagas' sykdom overføres i forbindelse med at visse tegearter suger blod av mennesker om natten. Smitteagens, *Trypanosoma cruzi*, overføres ikke ved selve bittet, men skilles ut i tegenes avføring og kommer inn i verten gjennom slimhinner eller ekskoriasjoner (1). Det finnes ca. 40 000 arter av tegeer. Tegene som overfører Chagas' sykdom hører til familien rovteger, underfamilie Triatominae – på norsk triatominer (med betoning på den siste i-en som i flertall av en mine: miner) (ramme 1).

Ca. halvparten av de 115 kjente artene av triatominer kan overføre sykdommen, men det er fem arter som er viktige: *Rhodnius prolixus* (fig 1), *Triatoma infestans*, *T. brasiliensis*, *T. dimidiata* og *Panstrongylus megistus*. Disse fem artene blir lett infisert av *T. cruzi* og de har nær kontakt med mennesker, fordi de oppholder seg i sprekker i husveggene. Dessuten defekterer de straks etter at de har sugd blod, mens de fortsatt er på verten (2).

I engelskspråklig litteratur kalles triatominer som kan overføre Chagas' sykdom «kissing bugs», eller «Chagas bugs». I norske medier har ordet «kyssebiller» vært brukt, men dette er tegeer og ikke biller, og «kysse» er en svært dårlig metafor i denne sammenhengen. Ordet «chagasteger» har til nå ikke vært å finne i noen ordliste på norsk, men denne beteg-

Ramme 1

- Klasse: Insecta, insekter
- Orden: Hemiptera, nebbmunner
- Underorden: Heteroptera, tegeer
- Familie: Reduviidae, rovteger
- Underfamilie: Triatominae, triatominer

nelsen har vært brukt blant norske infeksjonsmedisinere, og er nylig kommet inn i nettutgaven av Store norske leksikon (3).

Gunnar Hasle

hasle@reiseklinikken.com
Reiseklinikken
St. Olavs plass 3
0165 Oslo

Litteratur

1. Kirchhoff LV. *Trypanosoma* species (American trypanosomiasis, Chagas' disease): biology of trypanosomes. I: Mandell GL, Bennett JE, Dolin R, red. Principles and practice of infectious diseases. Philadelphia: Churchill Livingstone, 2000: 2845.
2. Peters W. A colour atlas of arthropods in medicine. London: Wolfe Publishing, 1992.
3. Store norske leksikon. www.snl.no/chagasteger [26.1.2010].

Manuskriptet ble mottatt 2.11. 2009 og godkjent 21.12. 2009. Medisinsk redaktør Raida Ødegaard.

Chagasteger, *Rhodnius prolixus*. Foto Martin Dohrn. Illustrasjonsfoto Science Photo Library/GV-Press/NordicPhotos